

15 Parasjah Bo נטז = (Verschijn)

Thora: Sjemot 10: 1- 13: 16

Haftarah: Jiremijahoe 46: 13-28.

Daarom, zelfs indien allen van ons wijs waren, allen van ons mensen van begrip waren, allen van ons geleerd in de Thora waren, zou het nog altijd onze plicht zijn het verhaal van de Uittocht uit Egypte te vertellen. Bovendien, wie ooit diep zoekt in zijn betekenis wordt beschouwd prijzenswaardig te zijn (Pesach Haggadah).

Pesach - Eén betekenisvolle nacht.

Waarom begint iemand op zo'n historisch en Bijbels significante passage als *Parasjah Bo* commentaar te leveren? Er zijn bergen materiaal op deze sectie van de Uittocht, zowel uit de Joodse alsook uit de niet-Joodse wereld. Hoe kunnen enige commentaren die wij maken mogelijk iets toevoegen aan de talentvolle ideeën van de vroegere wijzen? Bovendien, hoe kunnen we de tijd en de ruimte hebben om opmerkingen te maken op al de zinvolle dingen die deze parasjah bevat? Het is eenvoudig onmogelijk! In het licht van al de informatie die al zo gemakkelijk beschikbaar is, wil deze commentator jullie laten weten dat enige commentaren, die we in de volgende twee *Thoragedeelten* samen delen, gedaan zijn met het diepste ontzag voor G'd en ten volle bewust van de waarheid van het spreekwoord dat zegt: "We staan op de schouders van reuzen."

De derde beker

In het commentaar van de vorige week, namen we waar dat de hoofdstukken 6-15 van Sjemot samengevat kunnen worden door te zinspelen op de traditionele vier bekers wijn die tijdens de *Pesach Seider* gedronken worden. In feite voegden we op ons eigen gezag twee verdere bekers toe! Terwijl we de derde beker, "de beker van verlossing" uitwerkten, zeiden we dat ons commentaar op de derde beker gereserveerd zou worden tot een toekomstig *Thoragedeelte*. Wij zijn nu bij dat toekomstige gedeelte gekomen. Hier komen we echter een moeilijkheid en wat frustratie tegen. De moeilijkheid is dat volgens de tekst de verlossing uit Egypte niet werkelijk volledig is, totdat we over de wonderbaarlijke doorgang door de Rietzee gelezen hebben. De frustratie is dat we commentaar willen geven op de derde beker, de beker van verlossing, NU! Maar het verlossingsverhaal is opgesplitst in twee gescheiden *Thoragedeelten*. Dat verhaal zal niet eerder geëindigd zijn dan bij het einde van *Sidra Besjallach*, Sjemot 17:16. Voor dit wekelijks commentaar zullen we daarom de derde beker vol schenken, de zegening uitspreken, hem naar onze lippen brengen, maar nog niet opdrinken! Onze vreugde welke door de wijn gesymboliseerd wordt, is nog niet compleet totdat het volledige verhaal verteld is!

Dit wekelijks commentaar zal zich richten op die eerste *Pesach*. We zullen deze gewichtige gebeurtenis uit drie verschillende perspectieven onderzoeken:

- Wat Pesach betekende voor het oude Israël.
- Wat Pesach betekende voor het oude Egypte.
- Wat Pesach betekende voor ons.

Wat Pesach betekende voor het oude Israël

Een tijd om te gedenken.

De *parasjah* opent met de beschrijving van de laatste slagen en besluit met de laatste plaag, met de nacht van het doden van de eerstgeborenen dat uitmondt in Israël's vrijheid. Deze werd misschien bestemd om één van de zinvolste nachten uit Israël's geschiedenis te zijn. Er zijn verscheidene zinvolle dingen die de Heilige van die tijd af de Kinderen Israël's wilde inprenten. Ten eerste moest het een nacht zijn om te gedenken. In hoofdstuk 12 is er een beslissende keer in gebeurtenissen. Mosje keert uit zijn toespraken aan Far'o terug en voor de eerste keer begint hij met een lange boodschap aan de Kinderen Israël's. Los van enkele geïsoleerde wetten is dit in feite de eerste keer waar we in de *Thora* decreten of voorschriften hebben in plaats van vertellingen. In deze sectie van de *Thora* is zeker één van de belangrijkste onderwezen dingen dat de Heilige het volk Israël deze nacht wilde laten gedenken. Het is niet alleen de geschiedenis die G'd wil dat herdacht wordt; het zijn ook de door de historie geschilderde geestelijke beelden die Hij net zo goed in gedachten wil hebben gehouden. De overleden Israëli commentator, Nechama Leibowitz, bevestigt deze interpretatie wanneer zij een 13de eeuws filosoof citeert, die zei:

"Ons eerste verschijning in de wereldgeschiedenis in de rol van G'ds gekozen volk als een koninkrijk van priesters en een heilige natie, vond plaats in dit seizoen. Het is vervolgens passend dat we deze gebeurtenis zouden herinneren door dergelijke handelingen uit te voeren alsof deze binnen in ons opnieuw dat geestelijk wapenfeit zouden opvoeren, aldus zijn invloed op ons voor alle tijden te vereeuwigen."

Schrijf het op jullie kalenders.

De beste manier om een belangrijke gebeurtenis te gedenken, is die op een kalender te zetten. Om het zeker te stellen instrueerde G'd Israël vervolgens om *Pesach* op hun nationale en persoonlijke kalenders te schrijven. In feite licht de tekst ons in dat de Heer een nieuw systeem van nationale dateringen voor de Kinderen Israël's zou vaststellen. Volgens 12:2 moest hun jaar beginnen op Niesan 1 of de Hebreeuwse maand Aviv, wat eigenlijk het lenteseizoen betekent. Dit is ongeveer laat Maart of begin April. G'd was klaarblijkelijk in het proces om deze grote familie, al de kinderen van Jacob, in een natie om te vormen. Door dat zo te doen omvatte Hij ieder denkbaar detail, inclusief dat Hij deze nieuwe natie zijn eigen kalender gaf.

De Hebreeuwse kalender

Op dit punt kan het nuttig zijn om een korte blik te werpen op de manier waarop de Hebreeuws/Bijbelse kalender werkt. De Bijbelse kalender wordt bepaald door de fasen van de maan. Herinner je dat G'd in Beresjiet 1:4 zei dat Hij de zon, de maan en de sterren gaf als tekens om de tijden en de "seizoenen" aan te wijzen. Het Hebreeuwse woord voor "seizoenen" in Beresjiet 1:4 is het woord "mo'adiem," מועדים - hetzelfde woord als gebruikt in Wajikra 23 om de aard van de Heilige Dagen zoals *Pesach* te beschrijven. Het is van een woord "mo'ad", מועד, dat "een afgesproken tijd" betekent. Met andere woorden is dit woord onder anderen een kalenderwoord.

Het begin van de Hebreeuwse maand is volgens de *Thora*, wanneer de nieuwe maan gezien wordt na zijn korte periode van afwezigheid aan de nachtelijke hemel. Het begin van de maand, wanneer de nieuwe maan wordt gezien, wordt hij "*Rosj Chodesj*" genoemd of letterlijk, "het hoofd van de maand". Het Hebreeuwse woord voor "maand" is het woord *chodesj*, חודש, van de wortel *chadasj*, חדש, dat "vernieuwing" of "nieuw" betekent, afhankelijk van de context.

In een maankalender, zoals die van de Israëlieten, zijn er ieder jaar 12 maanden en een noodzaak om iedere twee of drie jaar een bijkomende maand toe te voegen. De namen voor de Hebreeuwse maanden variëren. Er zijn in de *Tenach* op zijn minst drie methoden waarop de maanden genoemd worden. Er is echter in al de drie methoden nooit een volledige lijst van al de twaalf maanden. De huidige kalender komt ons ter kennis na de Bijbelse periode. Eerst zien we voorbeelden van de maanden volgens hun gewone nummer, zoals ze optreden in de loop van het jaar, zoals "de eerste maand", of "de vijfde maand", enz. Ten tweede zijn er voorbeelden van de maanden volgens hoe de Kanaänieten ernaar verwezen, zoals we in I Koningen 6:1 (de maand Ziv) zien. Tenslotte worden de maanden in de Bijbel ook genoemd met Babelse namen, die de kinderen Israëls schijnen te hebben aangenomen vanuit hun ballingschap in Babel. Omdat er voortdurend een sterke en invloedrijke Joodse gemeente in het gebied van Babel bleef leven gedurende vele eeuwen volgend op de verbanning, werden de maanden van het jaar verder met hun Babelse namen genoemd, zoals zij dat tot op vandaag het geval is. Hierna volgt de lijst van de Hebreeuwse kalender, zoals door het Israëlietische volk gebruikt, met hun Babelse namen:

Niesan	maart/april	ניסן
Ijar	april/mei	אייר
Siewan	mei/juni	סיון
Tammoez	juni/juli	תמוז
Aw	juli/augustus	אב
Eloel	augustus/september	אלול
Tisjri	september/oktober	תשרי
Chesjwan	oktober/november	חשון
Kislew	november/december	כסלו
Tewet	december/januari	טבת
Sjewat	januari/februari	שבט
Adar	februari/maart	אדר
(Adar II	maart	(אדרב)

Dit is niet zo maar een gewone kalender die G'd voor Israël schiep. Er zijn aanwijzingen uit andere delen van de *Thora* dat deze kalender er één is met een bepaalde geestelijke boodschap. (Meer commentaar zal hierover worden gegeven wanneer we bij Wajikra 23 komen.)

In hoofdstuk 12 van Sjemot worden vier data gegeven: Niesan 1, 10, 14, en 21. Laat ons een kijkje nemen wat deze data in onze huidige passage vermelden en zien wat we daaruit kunnen afleiden.

1 Niesan

Wanneer G'd zei dat de eerste Niesan het begin der maanden is, bedoelde Hij er meer mee dan alleen maar het afscheuren van een nieuwe pagina uit het kalenderboek. Hij bedoelde hem om een tijd te zijn, wanneer Hij een nieuw werk zou starten in de levens van de Israëlieten, bijzonder op het geestelijk niveau. Wat is het geestelijk thema voor Niesan? Verlossing! Pascha of *Pesach* is de eerste van de heilige data in de nieuwe kalender, het is de tijd dat Israël de bevrijding vierde.

10 Niesan

De 10de Niesan was de dag waarop G'd de Kinderen Israël's instrueerde om voor henzelf een speciaal offerlam apart te zetten. Zij moesten er zorg voor dragen tot de 14de Niesan, de dag waarop het moest worden geofferd. Diegenen die in de dagen van de *Misjkan* en de Tempel leefden, hadden een beter begrip over wat een offer betekende dan wij vandaag. Wanneer zij dit speciale lam apart zetten voor een offerande vier dagen later, moesten zij er zorg voor dragen, het voedsel geven en water laten drinken alsof het een troeteldier was. Misschien waren zelfs de kinderen onderworpen aan deze plichten. Het is gemakkelijk in te zien hoe zij nader tot elkaar konden komen en aan het lam gehecht worden, daarmee het voor de eigenaars moeilijker makend om het te doden en op te eten als een offerande. Voor hen was het een echt offer om het lam te doden. Josephus vertelt ons dat één jaar gedurende de Tweede Tempelperiode er 256.500 lammeren de stad Jeruzalem binnengingen, bestemd om dat jaar voor *Pesach* te worden geslacht. Wijlen Dr James Boice schildert hier een fascinerend beeld. Hij becommentarieert dat op de 10de Niesan duizenden offerlammeren voortgedreven werden, de stad Jeruzalem binnen, allen bestemd om vier dagen later op *Pesach* te worden gedood. Hij suggereert verder dat het op de 10de Niesan was dat Jesjoea, die de B'riet Chadasjah ons *Pesachlam* noemt, ook Jeruzalem binnenging. Dit is wat de kerk sindsdien "Palmzondag" heeft genoemd. Maar deze naam verdonkeremaant het feit dat Het Lam van G'd toen apart werd gezet als *Pesachofferande* om vier dagen later geofferd te worden.

14 Niesan

Dit is de kritieke datum. Dit is de datum waar alles om draait. Twee belangrijke gebeurtenissen vinden op deze dag plaats. Vooraf werden de kinderen Israël's vroeger op de dag opgedragen om alle zuurdeeg uit hun huizen te verwijderen (later meer hierover). Ten tweede is dit de datum waarop de *Pesachofferande* wordt geofferd. In feite vertelt 12:6 ons dat het in de namiddag was dat het *Pesachlam* gedood werd.

21 Niesan.

Hoofdstuk 12 geeft aan dat *Pesach* in werkelijkheid een ééndaagse viering is. Onmiddellijk daarop volgend, en in feite tegelijkertijd beginnend, was het Feest van de Ongezuurde Broden. Dit moest een hele week duren. Bijgevolg zijn volgens Sjemot de eerste dag (15de Niesan) en de laatste dag (21ste Niesan) rustdagen en dagen waarop speciale vergaderingen in de Israëlitische gemeente gehouden worden.

Wat Pesach betekende voor het oude Egypte.

Pesach was niet alleen een speciale tijd voor het oude Israël, het was ook een belangrijke tijd voor het oude Egypte. Laat ons uitleggen wat we bedoelen.

Een nacht om te vergeten.

Bij het begin moeten we ons realiseren, dat het oude Egypte precies was zoals elke andere oude Nabije Oostennatie. Dat betekent dat voor hen *Pesach* werkelijk een nacht was om te vergeten! Wanneer iets slechts of iets verwarrends gebeurde, neigden de oude Nabije Oostennaties ernaar het niet vast te leggen. Bijgevolg is er geen duidelijk verslag gevonden om in de Egyptische archeologie van de gebeurtenissen van de Uittocht te

dateren. Dit heeft natuurlijk daartoe geleid dat veel moderne geleerden twifelen en ontkennen dat het Uittochtverhaal zelfs ooit heeft plaats gevonden.

In alle eerlijkheid voor het oude Egypte, misschien zouden wij ook niets gedaan hebben om te gedenken wat de Heer hen aandeed, als wij in hun schoenen stonden! De Egyptenaren zouden inderdaad graag die nacht willen vergeten, terwijl de Israëlieten zich veel moeite getroosten om die te gedenken.

De in moeilijkheden gebrachte godheden.

Dit gedeelte opent met het verslag van de laatste slagen of plagen, die G'd naar Egypte zond, culminerend in 12:29 in de plaag van het doden van de eerstgeborenen. Zoals al eerder vermeld, stonden al de slagen/plagen in verband met de Egyptische afgoden. In het vorige commentaar maakten we een lijst van iedere slag, vastgelegd in die *parasjah*, en de mogelijke Egyptische goden die door deze slagen geraakt werden. Laat ons nu proberen die lijst compleet te maken.

1. Tegen alle diergoden, Isis en Seth, is de 8ste slag met zwermen sprinkhanen, *arbee* - Sjemot 10:12-15. Let erop dat er een waarschuwing in 10:4 werd gegeven.
We weten dat net zoals de hagel, de plaag met de sprinkhanen rechtstreeks tegen de godheid van het leven komt (Isis) en de afgod, de beschermer van de oogst (Seth).
2. Tegen de zonnegod Ra, de 9de slag, duisternis, *chosjech*. - Sjemot 10:21-29.
De negende slag, duisternis, is werkelijk één van de belangrijkste slagen. Enigen van Egypte's hoofdgoden waren verbonden met de zon. Er was dichte duisternis gedurende drie dagen en deze duisternis kan daarom gezien worden als aanvallen op Ra in het bijzonder, alsook op geheel Egypte. Door geheel Egypte aldus te verduisteren, behalve waar de Kinderen Israël's woonden, maakte G'd echt een bespottig van Egypte, zoals Hij in 10:1,2 zei dat Hij zou doen. Van Far'o mochten de Israëlieten nu wegtrekken zonder hun vee (10:24). Mosje werd in 10:28 door Far'o met de dood bedreigd als hij weer een bezoek zou brengen.
Volgens 12:12 kregen de Egyptische afgoden een pak slaag. In feite stelde G'd ze door al de slagen heen voor als dwazen en maakte hun macht belachelijk. Nu, onder *Pesach*, onttoonde G'd ze helemaal en plaatste ze onder het oordeel. Wij moeten ons herinneren dat alleen maar hout en steen niet gevonnist kunnen worden. Het schijnt dat wat de Heer deed, was om Zijn vonnis te brengen op de demonische machten achter deze afgoden.

Een groot misbaar!

Tot zover hebben we gezien dat de invloed van *Pesach* op Egypte was, dat vooral een nacht was die zij als natie probeerde uit hun historie te wissen. Ten tweede was het toen een tijd dat hun theologisch systeem een theologisch pak slaag kreeg en hun afgoden werden gevonnist. Er was ook een derde invloed van de slagen en van *Pesach* op Egypte. Er wordt in 12:30 gezegd dat er luid geweeklaagd werd, wat uit de natie voortkwam vanwege de dood van hun eerstgeborenen. Egypte had al intensief geleden vanwege de negen maandenlange slagen. Far'o's dienaars vertelden hem al in 10:7 dat "Egypte verloren is". Deze laatste plaag bewees het breekpunt te zijn.

3. Tegen *Chnoem*, de afgod voor het lichaam, de 10de plaag, *makat bechorot*, het doden van de eerstgeborenen. - Zie Sjemot 12:29-33 In Sjemot 12:31 staat de toestemming van Far'o voor het wegtrekken van de Israëlieten met hun vee uit Egypte.

Verspilde wijn.

Dit was voor Israël evenwel geen reden om zich te verlustigen over het overlijden van hun vijand! Tijdens de *Pesach Seider* worden de slagen/plagen herdacht door een vinger in de wijnbeker te dippen en een druppel te verspillen telkens ieder plaag bij name meegedeeld wordt. Waarom wordt traditioneel een druppel wijn uit de beker van vreugde verspild wanneer de plagen genoemd worden? De reden is dat, omdat wijn vreugde voorstelt, het verspillen van wat wijn een beetje van de vreugde wegneemt. Wanneer we de plagen noemen en wat wijn verspillen, is het alsof we zeggen dat zelfs ofschoon Egypte onze vijand was, wanneer nog steeds zelfs onze vijand lijdt, het niet een tijd voor ons is om ons te verlustigen over onze overwinning. Zelfs hun lijden is een oorzaak om onze vreugde te verkleinen.

Tijd om terug te betalen

Er is een vierde invloed die *Pesach* op Egypte had. Ons wordt in 12:34-36 verteld dat toen de Israëlieten Egypte verlieten, "zij van de Egyptenaren zilveren en gouden voorwerpen en kleren gevraagd hebben ... zo ruimden zij Egypte leeg". Dit is het vers in *Bo*, die de stuwkracht voor enig antisemitisme is geweest. De aanklacht van geldhongerige Joden heeft sindsdien steeds geëchood over de Israëlieten. Wat kan erover gezegd worden?

Waren de Hebreeuwse slaven aan het proberen de Egyptenaren beet te nemen en het voordeel van hen te vragen toen zij terneer geslagen en in verdriet waren vanwege hun verlies? Als we deze passage pogen te interpreteren, laat het dan erg duidelijk zijn: Het was niet vanwege enkele geldhongerige Joden dat Egypte "geleegd" werd. Professor Leibowitz suggereert voor het begrijpen van dit verzoek verscheidene opties die waardevol zijn om te noemen. Zij zegt dat er tenminste zes manieren zijn om het te benaderen.

1. Het was slechts een zaak van lenen van en uitlenen.
2. Het was het eenvoudig vragen om een gift, niet eisend.
3. Israël nam alleen maar omkoopgeld terug, dat zij moesten betalen aan de Egyptische moeders om de Hebreeuwse babies in leven te houden toen Far'o hun dood eiste (1:22).
4. Het was een tijd om de Israëlieten te helpen elke potentiële bitterheid te bestrijden vanwege de harde behandeling in Egypte. Dit zou passen bij Dewariem 23:7.
5. Het was G'ds zorg voor eerlijkheid en rechtvaardigheid. Vanwege de vreselijke behandeling van de Israëlieten door de Egyptenaren is het alleen al eerlijk dat de Egyptenaren terugbetaling aan de Israëlieten deden.
6. Het was vanwege compensatie voor gestolen bezit. In Beresjiet 47:27 wordt ons verteld dat de Israëlieten in Egypte woonden en bezittingen verwierven. Toen zij tot slaaf gemaakt werden, werden hun bezittingen geconfisceerd. Nu zijn de Egyptenaren alleen maar terugbetaling voor die confiscatie aan het doen.

Laat ons eerst naar de tekst zelf kijken voordat we commentaar geven op de suggesties van Leibowitz. Ons wordt verteld dat Israël "vroeg" om de artikelen; zij eisten ze niet! Het waren de Egyptenaren die de gelegenheid hadden tot geneigd zijn om hen te geven. Ten tweede zegt vers 36 ook dat de Israëlieten "in de gunst kwamen bij de Egyptenaren". Dit zou er op wijzen dat hun verzoek door de Egyptenaren blij onthaald werd en dat ze niet met tegenzin gaven. Deze twee waarnemingen zijn beslissend om in gedachten de beste interpretaties voor deze gebeurtenis uit te kiezen.

Aldus, gebaseerd op wat de tekst zegt en op Leibowitz's punten, denken wij behalve voor punt 1 en 3 dat elk gezichtspunt enige verdienste heeft en beschouwd moet worden. Het heeft zin dat de Heer Israël voor al hun slavendiensten zou compenseren met het Egyptische geld dat de Israëlieten zelf in hun zweet, dienstbaarheid en opoffering verdienden. Vanwege de vreselijke mishandeling is het bovendien alleen al eerlijk dat de Egyptenaren terugbetaling aan de Israëlieten deden. Het doet er niet toe welk gezichtspunt we innemen, maar deze gebeurtenis moet een zwaar financieel verlies voor de Egyptenaren geweest zijn. Vers 36 gaat verder met te stellen dat de Israëlieten Egypte "kaal plukten". Behalve het geld en de kostbaarheden verloren de Egyptenaren ook nog tenminste 600.000 goedkope arbeiders (12:37).

Wat Pesach betekende voor ons.

Zoals we in deze parasjah gezien hebben, had *Pesach* een speciale betekenis voor zowel het oude Israël als ook voor het oude Egypte. Een wettige vraag die gesteld kan worden, is: "Welke betekenis, indien er één is, heeft *Pesach* voor gelovigen in Jesjoea vandaag, vooral voor iemand die géén nakomeling van Israël is?"

Wij geloven dat er verscheidene betekenisvolle aspecten van *Pesach* zijn, waarvan iedere gelovige in Jesjoea kan profiteren. De *Pesach Haggadah* opent deze deur wanneer hij Sjmot 13:8 als volgt citeert:

In iedere generatie moet men naar zichzelf zien alsof men persoonlijk weggetrokken is uit Egypte.

Zoals de Bijbel zegt: "En je moet je zoon op die dag vertellen en zeggen: 'Het is om hetgeen de Eeuwige mij gedaan heeft toen ik uit Egypte trok.'"

Op welke manieren kunnen we zeggen: "Het was vanwege wat de Eeuwige voor mij deed?" Voor diegene van ons uit de lichamelijke afstammelingen van Israël, kunnen we zeggen dat dit op een lichamenlijk niveau waar is omdat wij in hen waren, in hun zaad. Maar de rabbi's gaan dieper. Rabbi Nachman van Breslov zei: "Daar zijn zielen die getrokken worden uit hun geestelijke gebondenheid. De Uittocht symboliseert dit voortgaande proces. Laat ons onszelf apart nemen. Met andere woorden Rabbi Nachman brengt ons ertoe om persoonlijk het verlossingsverhaal op onszelf toe te passen.

Vervolgens denken we dat het passend is om al de wegen die *Pesach* voor het oude Israël bedoelde op een geestelijke manier op alle Joodse gelovigen in Jesjoea te betrekken. Maar we denken ook dat *Pesach* een speciale betekenis heeft voor alle gelovigen in Jesjoea. Laat ons bekijken hoe dat werkt.

Een tijd om te gedenken.

Het hoofdthema van *Pesach* is het thema van verlossing uit slavernij.

Een tijd om te eten.

Het is terecht dat de religieuze kalender van Israël met *Pesach* moest beginnen, omdat de thema's van verlossing en redding centraal staan voor iemands relatie met G'd zowel als voor het bestaan van de Joodse natie. Deze thema's zijn in het brandpunt van onze gedachten en het onderwerp van het gesprek gedurende deze speciale tijd van het jaar.

Een tijd om te offeren.

Degenen die de *B'riet Chadasjah* kennen, weten hoe een eeuwig *Pesach*offer werd verwezenlijkt in Jesjoea, wie de Schrift noemt: *Ons Pesachlam*" (1 Korintiërs 5:6-8). Bovendien is de Schrift duidelijk wanneer het zegt dat Zijne offer één "eens en voor altijd" offerande was.

Het is betekenisvol dat de Evangelieën ons vertellen dat Jesjoea, ons *Pesachlam* ook in de namiddag werd gedood. Lucas zei dat Jesjoea zijn laatste adem uitblies omtrent het negende uur – wat bij benadering 3.00 uur in de middag is (Lucas 23:44-4.6).

Bovendien, toen Jesjoea Zijn openbare bediening begon, ging Hij eerst door de *Mikveh* (een ritueel bad) heen, waarin Hij werd ondergedompeld. Toen Jochanan de Onderdompelaar Hem naar de *mikveh* zag komen, riep hij uit: "Zie, het Lam van G'd, dat de zonde van de wereld wegneemt". De titel Lam van G'd was een directe zinspeling op het *Pesachlam*! Juist zoals de Engel des Doods iedere eerstgeborene met de dood bedreigde, zo doet de zonde dat ook. In tegenstelling echter met de Engel des Doods, die alleen het leven van de eerstgeborene nam, neemt zonde ieders leven omdat allen gezondigd hebben. Daar het probleem universeel is, is de oplossing dat ook. In plaats dat Jesjoea's bloed alleen huishoudens beschermde, neemt Zijn bloed daarom de zonde van de wereld weg".

Bovendien, als een Israëlitische eerstgeborene niet in het huis was waar het bloed op aangebracht was, was hij kwetsbaar voor de Engel des Doods. Het is hetzelfde met het offer van Jesjoea. Zelfs ofschoon Hij stierf voor de hele wereld, is niet iedereen automatisch gered. Degenen die baat vinden bij Zijn verzoening, zijn diegenen die individueel hun vertrouwen in Hem gelegd hebben. Wanneer ons wordt verteld dat hij voor de hele wereld stierf, betekent dit dat Zijn dood niet alleen voor het Joodse volk was, maar ook voor Egyptenaren, Fransen, Afrikanen, Chinezen, Nederlanders, enz. De invloed van Zijn verzoening was niet alleen voor één etnische groep mensen maar voor allen, uit iedere stam en tong, die hun vertrouwen op Hem gesteld hebben. Er zijn talrijke mensen uit elke natie en etnische groep onder de hemel, welke G'd veroorzaakte hun vertrouwen op Hem te leggen.

Centraal aan het *Pesach*offer was het verspillen van het bloed van het lam en het aan de deurposten en bovendrempel van de deur van het huis aan te brengen. De *B'riet Chadasjah* vermeldt vaak het feit dat het door het bloed van het *Pesachlam* was, Jesjoea, dat wij leven hebben. Daarom beeldt het bloed aan de huizen van de Israëlieten uit hoe G'd ons in Zijn oordeel zal voorbij gaan. Wij, die door het geloof in Hem onder het heilig offerbloed van de Messias zijn, leven in het leven dat Hij ons gaf.

Daarboven stelde Jesjoea Zijn bloed gelijk met het teken van het *B'riet Chadasjah*, het Vernieuwde Verbond of Covenant. Dit was hetzelfde Nieuwe Verbond waar de profeet Jeremia in zijn hoofdstuk 31 over sprak. Dit alles klinkt heel groots, behalve voor één ding: De instructies in Sjmot hoofdstuk 12 voor het juist naleven van *Pesach* vereisen dat het lam, wiens bloed werd gebracht aan de huizen, zou worden geroosterd en gegeten. Sinds de Tempel in 70 n.Chr. werd verwoest is er geen halachisch kosjer *Pesachlam* meer geweest. Het was door de Joodse wet vereist om in de Tempel te worden geslacht. Hoe is dan daarna *Pesach* nageleefd, zonder een lam?

De rabbi's losten dat probleem op door het geroosterde lam te vervangen door een stuk *matze*. We weten niet precies wanneer dit werd gedaan. Enige Joodse geleerden echter geven de mogelijkheid aan dat deze gewoonte door Joodse gelovigen werd ingesteld. In feite kan deze traditie zeer wel zijn bevestigd door Jesjoea Zelf bij Zijn laatste *Seider*, toen Hij Zijn leerlingen vertelde: "Dit stuk *matze* is mijn lichaam, wat voor jou wordt gebroken". Toen Jesjoea dit zei, was Hij de "officiële" vervanger voor het geslachte *Pesachlam*, vooruitlopend op het ophouden van de offeranden veertig jaar later.

Op een moderne *Seider*, waar de kinderen spelend naar de *matze* zoeken, het terug vinden en het terug geven aan de leider van de *Seider*, verdeelt die dan een stukje ervan aan allen. Iedereen eet het dan te samen. Het wordt beschouwd een symbool te zijn van het *Pesachlam* en wordt gegeten als het laatste voedsel voor de nacht. Dit is vanwege wat de rabbi's leren dat de laatste smaak van voedsel voor de nacht van het *Pesachlam* zou zijn. Dit stuk *matze* heeft zelfs een speciale naam. Het wordt het *afikomen* genoemd. Over de betekenis van dit

vreemde woord wordt geredetwist. Zijn vorm is identiek aan een Grieks woord dat betekent: "Ik ben gekomen". Het verschijnen van een Griekse naam middenin de *Pesach Seider* is niet helemaal vreemd. Zelfs de banketstijl van de *Seider* heeft vele Griekse invloeden.

Als Jesjoea het idee van de *matze* heeft ingesteld als zijnde het symbool van het *Pesachlam*, zoals we al aangegeven hebben, dan is het gemakkelijk om begrip te krijgen over hoe zijn volgelingen dat thema door de jaren heen verbreed kunnen hebben. Het zou heel eenvoudig voor deze volgelingen geweest zijn, bijzonder in de Grieks sprekende landen, om die speciale *matze* door een speciale naam te benoemen. Daarom het woord *afikomen*.

Toen de Tempel verwoest was en de behoefte in de Joodse gemeente naar boven kwam om hun *Seiders* te veranderen, zouden er al in zekere kringen een vervangingsymbool voor het lam – de *matze*– gecirculeerd hebben, ontwikkeld door Jesjoea en Zijn volgelingen. Maar dit alles is alleen maar speculatie. Er is hieromtrent tot ons beste weten erg weinig heldere documentatie beschikbaar om de theorie te ondersteunen dat de *afikomen* van de Messiaanse Joden of zelfs van Jesjoea kwam, ofschoon wij denken dat dit zo is!

Allen die een besneden hart hebben, kunnen één keer per jaar aan het *Seider* deelnemen. Degenen die verlost zijn van de zonde door het bloed van het *Pesachlam*, Jesjoea de Messias Die is gekomen; Kom! Kom en vier het Feest van *Pesach*! Kom wier harten besneden zijn met een besnijdenis zonder handen en pak de handen van diegenen met de besnijdenis, tezamen zoals we zijn, één verlost volk dat Het Lam zittend op de troon zal aanbidden.

Maar alstublieft, houdt u tot de volgende week even in om de derde beker, de Beker van Verlossing, te drinken, wanneer wij de grote bevrijding uit de slavernij, de Uittocht, onderzoeken en vieren!

J. H. ten Kate, 10 Januari 2003, (naar Berkowitz)